

ВПЛИВ Е-ДЕМОКРАТІЇ НА СУСПІЛЬНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ

Окуньовська Ю. В.

канд. політ. наук,

Донецький національний університет
імені Василя Стуса (Вінниця), Україна

Анотація: У статті розкрито особливості запровадження е-демократії в Україні, висвітлено основні інструменти діяльності та наведено кращі практики функціонування. Показано сприйняття та готовність суспільства до переходу на е-платформу.

Ключові слова: е-демократія, стратегія, урядування, громадянське суспільство

Yulia Okunovska, Ph.D. in Political Sciences, Vasyl' Stus Donetsk National University

INFLUENCE OF E-DEMOCRACY ON THE SOCIAL DEVELOPMENT OF UKRAINE

Summary. The article describes the peculiarities of introduction of e-democracy in Ukraine, highlights its key tools and gives the best practices in terms of its functioning. The level of social acceptance and readiness to transfer to the e-platform is shown.

Key words: e-democracy, strategy, governing, civil society.

Сучасна політика України у сфері е-демократії перебуває на етапі становлення, оскільки відбувається формування законодавчої бази. Перший закон, що стосувався регламентації е-демократії було підписано у 2013 році «Про електронні документи та електронний документообіг», а також «Про електронний цифровий підпис». Розвиток електронної демократії в Україні був спричинений зростаючим доступом населення до мережі Інтернету та швидкий розвиток ІТ-сектору.

Між провідними дослідниками існує дві моделі застосування ІКТ у процесах сучасного суспільно розвитку: «демократичну» (е-демократія) та «адміністративну» (е-урядування). У «демократичній» моделі (е-демократія) домінують комунікації знизу вгору, тобто громадяни певним чином впливають на функціонування держави, отримують інформацію від державних службовців, контролюють відповідність пріоритетів державної політики власним пріоритетам і на основі цього беруть участь у прийнятті політичних рішень. Навпаки, «адміністративна» модель (е-урядування) стосується відносин зверху вниз, до неї відноситься надання державних послуг та здійснення управлінської діяльності. Традиційно дослідники значну увагу приділяють е-демократії, яка є більш яскравою науковою і політичною конструкцією.

Визначення поняття «е-демократії»: «електронна демократія – форма суспільних відносин, за якої громадяни та організації залучаються до державотворення та державного управління, а також до місцевого самоуправління шляхом широкого застосування інформаційнокомунікаційних технологій». Це поняття визначене поряд із поряд із поняттями електронної економіки, е-комерції, е-послуг, е-культури, е-освіти, е-медицини. При цьому

Стратегія передбачає на першому етапі розробку проекту ЗУ «Про електронну комерцію» [1].

Активну участь у становленні електронної демократії в Україні бере громадянське суспільство. Стрімкий розвиток електронної демократії в Україні визнаний ООН: з 2015 року держава суттєво підвищила позиції у рейтингу розвитку електронної демократії та нині займає 32-те місце. У листопаді 2017 року Кабінет Міністрів України схвалив Концепцію розвитку електронної демократії до 2020 року. Згідно концепції, до 2020 року в Україні має бути завершено формування нормативно-правової бази для формування е-демократії. Незважаючи на те, що в Україні ще не впроваджені такі інновації, як електронне голосування або цифровий паспорт, українські громадяни вже можуть скористатися багатьма інструментами електронної демократії [2].

Варто зауважити, що «Концепції е-демократії» розроблена спільно з громадянським суспільством та представниками влади є показником успішного розвитку демократії в цілому та е-демократії зокрема.

Ефективність електронної демократії полягає в тому, що на перше місце виходить швидкий доступ до інформації, можливість комунікації великої кількості людей та можливість швидко об'єднуватися та приймати рішення.

Загалом у Рекомендаціях Ради Європи визначаються наступні сектори чи напрямки е-демократії: е-парламент, е-законотворення, е-голосування, е-правосуддя, е-медіація (досудове вирішення спорів), е-навколишнє середовище (екологія), е-вибори, е-референдум, е-ініціативи, е-голосування, е-консультації, е-петиції, е-політичні компанії, е-опитування. [3]

Серед основних інструментів е-демократії, які увійшли в українське суспільство, варто виокремити: громадські бюджети участі, електронні петиції, відкриті дані, електронний цифровий підпис, електронні декларації, система державних закупівель Prozzotto.

Успішними практиками такої діяльності є бюджети участі. Впродовж 2017–2018 рр. 1 млн. людей отримали на громадські проекти, які обираються шляхом голосування, більше 1 млрд. грн. Така форма діяльності сприяє збільшенню довіри до влади та показує дієвість громадянського суспільства.

В рамках ініціативи «Ми розвиваємо е-врядування» Національною агенцією електронного врядування проводилась оцінка готовності органів державної до е-урядування. Хоча дослідження безпосередньо не стосується е-демократії, його результати є важливими для оцінки перспектив впровадження інструментів е-демократії. За результатами анкетування представників державних органів влади був визначений рівень готовності організаційно-технічної бази – 54 % на центральному рівні. Ключовий чинник – 100%-й рівень доступу органів влади до мережі Інтернет. «Загалом, рівень е-готовності ЦОВВ та ОДА варіюється в межах від 5 до 10 %». Щодо е-демократії дослідниками зроблено один висновок – більшість опитаних чиновників не вважають, що е-демократія належить до політики е-урядування [4].

Ключову роль у функціонуванні е-демократії в Україні відіграють сайти центральних органів влади та місцевого самоврядування, які виконують функцію інформування суспільства про діяльність органів влади, спрощують доступ

громадян до відкритих даних та державних послуг. На сайті Верховної Ради України публікуються законодавчі акти після прийняття. Судова гілка влади представлена в Інтернеті Єдиним державним реєстром судових рішень. Практично всі центральні органи влади України мають свої сайти, багато з них представлені у соціальних мережах. Проте рівень інтерактивності веб-сторінок державних установ залишається різним. Але тільки інформування громадян за принципом «згори – вниз» недостатньо, для повноцінного функціонування електронної демократії. Веб-сайти органів влади мають забезпечувати ефективну взаємодію з громадянським суспільством. Перехід від одностороннього формату до справжньої комунікації між владою та суспільством нині триває.

На місцевому рівні електронна демократія представлена передусім сайтами місцевих рад, а також низкою спеціалізованих сервісів. Серед найбільш успішних прикладів – Контактний центр Києва 1551, «Цілодобова варта» у Вінниці, сайт «Панель міста» Львівської міської ради, віртуальна приймальня мера в Івано-Франківську тощо. Також ефективну взаємодію між громадянами та місцевою владою забезпечує портал «Відкрите місто», до якого підключені вже 50 міст в Україні [5].

Таким чином, запровадження е-демократії в Україні сприяє залученню громадянського суспільства до прийнятті участі у політичному житті. Відносно не довге функціонування інструментів е-демократії показує зміну ролі держави у інтегрованому та глобалізованому світі. Для кращого функціонування усіх структурних елементів е-демократії Україні необхідно узгодити діяльність основних секторів та запровадити електронний підпис.

Література

1. Електронна демократія. Біла книга державної політики. URL: <http://dialog.lviv.ua/wp-content/uploads/2016/02/Elektronna-demokratiya.pdf>
2. Електронна демократія в Україні: інструменти та методи. Ресурсний центр ГУРТ. URL: <https://gurt.org.ua/articles/44096/>
3. Recommendation CM/Rec (2009)1. URL: https://www.coe.int/t/dgap/democracy/Activities/GGIS/CAHDE/2009/RecCM2009_1_and_Accomp_Docs/Recommendation%20CM_Rec_2009_1E_FINAL_PDF.pdf
4. «Ми розвивасмо е-врядування». URL: <http://egov.inf.ua>
5. Махначова Н. Е-демократія як інструмент розвитку громадянського суспільства та ефективного партнерства в публічній сфері. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/10_2018/25.pdf